

Tradicija V MODERNEM

Skupaj za bolj kakovostno kulturno
produkcijo manjšinskih etničnih
skupnosti in invalidov

Zbornik zaključne razstave projektov za večjo socialno vključenost
priladnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru
Evropskega socialnega sklada v letih 2016–2017

Tradicija **V MODERNEM**

**Skupaj za bolj kakovostno kulturno
produkcijo manjšinskih etničnih
skupnosti in invalidov**

**Zbornik zaključne razstave projektov za večjo socialno vključenost
pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru
Evropskega socialnega sklada v letih 2016–2017**

Urednici: Nevenka Prešlenkova in Tina Palaić

Ljubljana, 2017

Tradicija v modernem – skupaj za bolj kakovostno kulturno produkcijo manjšinskih
etničnih skupnosti in invalidov

Zbornik zaključne razstave projektov za večjo socialno vključenost pripadnikov ranljivih družbenih
skupin na področju kulture v okviru Evropskega socialnega sklada v letih 2016–2017

Urednici: Nevenka Prešlenkova in Tina Palaić

Avtorice in avtorji besedil: Anton Peršak, Sašo Gazdić, Tanja Roženberger, Nevenka Prešlenkova,
Tina Palaić, Maja, Marija Baranja, Mateja Šušteršič in Marko Cvejić

Avtorice in avtorji predstavitev projektov in opisov izdelkov so predstavnice in predstavniki
organizacij:

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

Društvo bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan

Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot

Društvo zaveznikov mehkega pristanka

Hrvaško kulturno društvo Pomurje

Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

Inštitut Časopis za kritiko znanosti

Kulturno izobraževalno društvo PiNA

OLOOP - Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

Razvoj podjetniških idej invalidov

ROMANO PEJTAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so.p.

ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so.p.

Lektoriranje: Ministrstvo za kulturo

Fotoportreti: Voranc Vogel

Fotografija na naslovnici: Kristjan Jarni in Tjaša Bavcon

Fotografije izdelkov: Kristjan Jarni in Tjaša Bavcon; Aleksander Lilik (zgornja fotografija na str. 33)

Oblikovanje in tisk: Cicero d.o.o.

Naklada: 200

Izdalo: Ministrstvo za kulturo, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice

Ljubljana, september 2017

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

323.3-054.57(4)(083.824)

323.3-056.26(4)(083.824)

TRADICIJA v modernem - skupaj za bolj kakovostno kulturno produkcijo manjšinskih etničnih skupnosti in invalidov : zaključna
razstava projektov za večjo socialno vključenost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru Evropskega
socialnega sklada v letih 2016-2017 / [avtorice in avtorji besedil Nevenka Prešlenkova ... [et al.] ; urednici Nevenka Prešlenkova in
Tina Palaić ; fotoportreti Voranc Vogel, fotografije izdelkov Kristjan Jarni, Tjaša Bavcon in Aleksander Lilik]. - Ljubljana : Ministrstvo
za kulturo, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice, 2017

ISBN 978-961-6370-24-0

1. Prešlenkova, Nina

291332096

Ukrep Javni razpis za izbor operacij za večjo socialno vključenost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru Evropskega
socialnega sklada v letih 2016–2017 sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija. Izvaja se v okviru
Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike in obdobju 2014–2020, prednostne naložbe: 9.1 Aktivno vključevanje, vključno
s spodbujanjem enakih možnosti in dejavnega sodelovanja ter izboljšanje zaposljivosti, specifičnega cilja: 9.1.3 Preprečevanje zdrsa v revščino
oziroma socialno izključenost in zmanjševanje neenakosti v zdravju.

Kazalo

Spremnne besede	7
Uvodni nagovor ministra za kulturo k zborniku	7
Čarobna moč kulture.....	8
Zunaj muzejskih zidov.....	9
Od idej do izvedbe projektov in od birokratskih izzivov do prijateljstev.....	10
O pripravi razstave Tradicija v modernem.....	11
Predstavitev organizacij, ki so izvedle sofinancirane projekte	12
Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD.....	12
Društvo bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan.....	13
Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot.....	14
Društvo zaveznikov mehkega pristanka.....	15
Hrvaško kulturno društvo Pomurje.....	16
Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka.....	17
Inštitut časopis za kritiko znanosti.....	18
Kulturno izobraževalno društvo PiNA.....	19
OLOOP Ljubljana – Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana.....	20
Razvoj podjetniških idej invalidov.....	21
ROMANO PEJTAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so. p.....	22
ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so. p.....	23
Fotoportreti sodelujočih v projektih	24
Pogled nazaj – sodelovanje v projektih	28
Po poteh Treh kubikov kulture.....	28
Če nisi del rešitve, si del problema.....	28
Ko se otroške želje uresničijo.....	29
Vsak, ampak' odpade.....	29
Izjave udeleženk in udeležencev usposabljanj	30
Rezultati usposabljanj, izvedenih v okviru projektov	32
Filmi.....	32
Izdelki.....	33

Spremne besede

Uvodni nagovor ministra za kulturo k zborniku

Ozemlje, na katerem živimo Slovenci, je bilo in ostaja tudi danes prostor srečevanja posameznikov in skupnosti, ki s seboj prinašajo raznolike vrednote in kulturne tradicije. Naša skupnost je prepletena s številnimi drugimi in je v svoji raznolikosti izjemno bogata. Republika Slovenija to bogastvo med drugim podpira in spodbuja tudi z delovanjem Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice, ki je bila leta 2004 ustanovljena v okviru Ministrstva za kulturo (sprva kot Sektor za kulturne pravice manjšin in razvoj kulturne raznolikosti).

Služba s svojimi ukrepi in s pomočjo sredstev evropskih strukturnih skladov zagotavlja manjšinskim etničnim skupnostim ter drugim ranljivim skupinam, kot so, denimo, invalidi, priložnosti za ustvarjanje in dostop do kulturne produkcije, krepi medkulturni dialog, spodbuja raznolikost, razumevanje, strpnost in spoštovanje drugih kultur ter s tem omogoča uresničevanje pravice do soustvarjanja kulturnega življenja skupnosti.

Na razstavi in v zborniku predstavljeni projekti prihajajo z vseh delov države in se na inovativne načine lotevajo izzivov tako negovanja korenin kot vključevanja v širši okvir Slovenije in Evropske unije. Govorijo o slehernikovi potrebi in želji po kulturnem izrazu, po zabeleženju življenjske izkušnje posameznika in skupnosti ter o zavidljivi ravni estetske dovršenosti, ki jo omogočata tako spoštovanje tradicije kot spretna uporaba sodobnih orodij.

V obdobju, ko tudi mnogo večje nacionalne skupnosti, kot je slovenska, z negotovostjo motrijo proces globalizacije, se zdi zaveza negovanja raznolikosti pomembna ne le z vidika spoštovanja manjšin, temveč sleherne skupnosti. Vsak med nami je najprej posameznik, nato pa pripadnik vedno večjih skupnosti od družine, soseske, kraja, regije in naroda ali države, pa tudi različnih nazorskih prepričanj in opredelitev, vse do skupnosti vsega človeštva.

Sprejemanje in spoštovanje posameznika oziroma skupnosti v sodobnem svetu ni predmet tekmovanja na trgu ali v glasnosti. Zagotavljanje dostojanstva posameznika in sleherne skupnosti je imperativ demokratične ureditve, kulturna raznolikost pa dokaz vitalnosti in samozavesti družbe.

Anton Peršak
minister za kulturo

Čarobna moč kulture

Ljudje, ki so sposobni smiselnega izražanja svoje identitete, kar je mogoče le v interakciji z drugimi, s svojim ožjim in širšim okoljem, bogatijo kulturo. Vendar vsako izražanje identitete ni kultura, še manj umetnost. Vkopavanje v skupinske identitete, ki temeljijo na zanikanju drugega in drugačnega in se pri tem sklicujejo na kulturo, ji je v resnici sovražno. Avtarkičnost se neizogibno konča v propadu.

Kulturno delovanje, ki vedno izhaja iz posameznikove enkratne situacije in se lahko zares udejanji ter postane smiselno šele v komunikaciji s soljudmi, rojeva dve za obstoj družbe nepogrešljivi tvari: sublimno skozi umetnosti in kohezijo skozi izražanje in komunikacijo.

Zato sem iskreno prepričan, da so prizadevanja, ki jih skušamo v Službi za kulturne raznolikosti in človekove pravice podpirati na različne načine, v prid vseh. Čeprav se osredotočamo na kulturne potrebe pripadnikov ranljivih skupin, se večja socialna povezanost, ki izhaja iz kulturnega prežemanja, nanaša na celotno družbo. Vsi živimo bolje, če je družbenega izključevanja manj, naša skupna kultura pa postaja bogatejša.

Eden izmed ukrepov, za katerega nam je na Ministrstvu za kulturo uspelo pridobiti sredstva Evropskega socialnega sklada, je namenjen natanko temu, kar sem poskusil zaobjeti v doslej zapisanem: družbenemu vključevanju s pomočjo kulture. Družba zna biti izključevalna na veliko načinov in na mnogih področjih (delo in zdravje sta gotovo med najpomembnejšimi), vendar se socialno izključenost prepogosto preprosto enači z revščino. V Službi za kulturne raznolikosti in človekove pravice pa se zavedamo, da ima kulturna izključenost že sama zase, četudi ni v navezi z revščino, pogubne učinke na družbeno tkivo. Poleg tega pa stavimo na čarobno moč kulture in umetnosti, ki celo popolnoma depriviligiranim, takšnim brez kakršnihkoli socialnih, zdravstvenih in ekonomskih pravic, omogočata predstaviti zgodbe in videnja ter nerazumevanje preobraziti v razumevanje. Le možnost izražanja in sodelovanja morajo dobiti.

Zato naj projekti, ki so predstavljeni v tem zborniku, govorijo sami zase. O ljudeh, ki so jih vodili, o tistih, ki so se skozi njih naučili, in o sodelovanju, zaradi katerega smo ljudje to, kar smo.

dr. Sašo Gazdić
vodja Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice
Ministrstvo za kulturo

Zunaj muzejskih zidov

Vključenost in dostopnost sta pojma, ki v zadnjem obdobju opredeljujeta delovanje muzeja in njegovo poslanstvo. Osrednje pozornosti muzej ne posveča več samo svojemu notranjemu delu, ampak se čedalje intenzivneje osredotoča tudi na družbo in okolje, da bi sooblikoval kulturno-družbeno krajino. Zato sodobna muzejska praksa poudarja delovanje zunaj muzejskih zidov. Muzej brez zidov omogoča ponovni stik s prostorom in ljudmi. Uporaba novih tehnologij omogoča tudi vključevanje širokega kroga sodelavcev. Posebni veji muzeologije, socialna muzeologija in socialno kuriranje, ponujata številne metode in oblike sodelovanja, povezovanja, komuniciranja in spodbujanja dialoga. Nova metoda zbiranja gradiva, imenovana zbiranje s soudeležbo, opredeljuje aktivno vlogo ljudi, da sami izbirajo in določajo predmete, ki označujejo njihovo sedanost in njihovo preteklost.

Slovenski etnografski muzej že daljše obdobje razvija te težnje in v svoje raziskovalne in razstavne programe uspešno vključuje posameznike, skupine in skupnosti. Z uravnoveženim socialnim aktivizmom omogoča artikulacijo sodelujočih in ustvarja svoboden prostor za predstavitev različnih identitet in povečevanje njihove prepoznavnosti.

Sodelovanje pri zaključni razstavi Tradicija v modernem – skupaj za bolj kakovostno kulturno produkcijo manjšinskih etničnih skupnosti in invalidov je zato še en prispevek muzeja h kvalitetnejšemu socialnemu vključevanju, vzajemno delo s Službo za kulturne raznolikosti in človekove pravice Ministrstva za kulturo pa razvojno nadaljevanje naše muzejske usmeritve in izpolnjevanje poslanstva Slovenskega etnografskega muzeja.

dr. Tanja Roženberger
direktorica Slovenskega etnografskega muzeja

Od idej do izvedbe projektov in od birokratskih izzivov do prijateljstev

Sem skrbnica pogodb o sofinanciranju za projekte, izbrane v okviru Javnega razpisa za izbor operacij za večjo socialno vključenost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture v okviru Evropskega socialnega sklada v letih 2016–2017. Imam ta privilegij, da lahko prav od blizu spremljam, kako se napovedane ideje, zapisane v vlogah na javni razpis, v polnem zamahu uresničujejo. Še več, te ideje imajo svoje življenje, rastejo, se razvijajo in se realizirajo kot čudovite priložnosti za ustvarjalnost, povezovanje skupnosti, navduševanje za nove karijerne cilje in unikatno produkcijo, izhajajočo iz različnih kulturnih tradicij.

Ne čudim se, da je temu tako, saj je od 90 prispelih projektnih predlogov strokovna komisija izbrala 12 najbolj kakovostnih, tistih, ki trenutno najbolj ustrezajo kulturnim potrebam manjšinskih etničnih skupnosti (to so pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, narodnih skupnosti, opredeljenih v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji, različne druge manjšinske etnične skupine ter priseljenci) in invalidov.

Skupna razpisana sredstva za projekte, ki so se izvajali od srede junija 2016 do konca avgusta 2017, so bila 1,2 milijona evrov. V projektne aktivnosti je bilo vključenih več kot 1000 udeleženk in udeležencev, ki so se imeli priložnost udeležiti raznolikih usposabljanj, kot so na primer priprava video vsebin, tekstilno oblikovanje, folklorna dejavnost, fotografsko ustvarjanje, kulturni in kreativni turizem, izdelovanje lutk in scenografije, ustvarjanje dokumentarnega filma, kulturni menedžment, kreativno pisanje, medkulturno animatorstvo, interpretiranje kulturne dediščine, izdelava izdelkov umetnostne obrti, »stand up komedija«, gledališče zatiranih in glasbena produkcija. Strokovno podkovani in zavzeti mentorji in mentorice so omogočili udeležnim črpanje idej iz kulturnih tradicij, ki morda niso manj poznane, gotovo pa imajo manj priložnosti za javno promocijo.

V času projektnih aktivnosti je bilo novo zaposlenih 12 koordinatoric in koordinatorjev, pripadnic in pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti in invalidov, ki so si na podlagi neposrednih izkušenj nabirali znanja in spretnosti s področja kulturnega menedžmenta, s čimer so prispevali h krepitvi kulturnih kompetenc v izbranih nevladnih organizacijah. Obenem so se dodobra spoznali z vsemi zahtevami, povezanimi s pridobivanjem finančnih sredstev iz Evropskega socialnega sklada, za kar je treba biti dosleden, natančen, odgovoren in predvsem iznajdljiv. Na tem mestu se zahvaljujem vsem koordinatoricam in koordinatorjem projektov za pripravljenost za sodelovanje, iskanje najboljših možnih rešitev, zavezanost k uresničevanju ciljev projektov, entuziazem in ne nazadnje tudi prijateljski odnos.

Koordinatorice in koordinatorji projektov so bili:

Admir Baltić, Aigul Hakimova, Alenka Kreč Bricelj, Andrea Celija, Damir Hauptman, Dijana Harčević Čatić, Jasmina Imširović, Ludvik Levačič, Marija Baranja, Milan Franc, Mija Kokaš, Ninoslav Kutnjak – čestitke vam, odgovornim osebam v vaših organizacijah, vašim sodelavcem in sodelavkam ter 26 partnerskim organizacijam za izvrstno izvedene projekte.

Če bi imeli projekti, ki se predstavljajo v pričujočem zborniku, svoj klub oboževalcev, bi se gotovo prva včlanila.

Nevenka Prešlenkova
skrbnica pogodb, Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice
Ministrstvo za kulturo

O pripravi razstave Tradicija v modernem

Slovenski etnografski muzej namenja posebno skrb izboljšanju dostopnosti do kulturne dediščine različnim družbenim skupinam, še zlasti ranljivim. Poleg večanja dostopnosti do informacij o dediščini, ki jo hrani, posebno pozornost namenja vključevanju pripadnic in pripadnikov teh skupin v delo v muzeju, kar pomeni tudi sodelovanje pri predstavljanju in interpretaciji njihove dediščine. Prav zato nas je še posebej razveselilo povabilo Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice k sodelovanju pri pripravi razstave Tradicija v modernem – skupaj za bolj kakovostno kulturno produkcijo manjšinskih etničnih skupin in invalidov. Pripravo razstave, ki širši javnosti predstavlja dvanajst projektov s področja kulture, ki so se izvajali na različnih koncih Slovenije v sodelovanju s pripadniki manjšinskih etničnih skupnosti in z invalidi, smo vzeli kot izziv in tudi priložnost, da s sodelovanjem kot muzej pripomoremo k večji prepoznavnosti in družbeni vključenosti teh skupin.

Pobudo za razstavo je podala Nevenka Prešlenkova, skrbnica pogodb sofinanciranih projektov, pri vsebinski pripravi razstave so se ji pridružili predstavniki sodelujočih organizacij Polona Mozetič, Dijana Harčević Čatič, Damir Hauptman in Jasmina Imširovič, iz Slovenskega etnografskega muzeja pa sem kot svetovalka pri pripravi in postavitvi razstave sodelovala Tina Palaić. Z razstavo želimo predstaviti kulturno produkcijo pripadnic in pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti in invalidov, ki je nastala kot rezultat usposabljanj v sklopu sofinanciranih projektov, obenem pa opozoriti tudi potencialne delodajalce na usposobljene posameznice in posameznike, ki imajo kompetence za vstop na trg dela na področju kulturne produkcije. Predvsem pa je namen razstave dati javno priznanje vsem sodelujočim v projektih za njihov trud, kreativnost in kvalitetne kulturne produkte.

Vsi sofinancirani projekti so uresničili naslednje cilje: pripomogli so k večji socialni vključenosti ciljnih skupin, udeleženkam in udeležencem usposabljanj so omogočili pridobitev znanj, kompetenc in izkušenj, pomembnih za vstop na trg dela, in 12 novo zaposlenim koordinatorjem omogočili izkušnje s področja kulturnega menedžmenta. V okviru usposabljanj so nastali številni unikatni in kakovostni kulturni produkti. Nekateri od njih so našli svoj prostor na pričujoči razstavi. Pri tem končni produkt ni bil vedno najpomembnejši cilj. Pogosto so udeleženi v projektih kot zanje pomembna izpostavljalni prav srečevanja z drugimi. Projekti so omogočili tkanje raznovrstnih odnosov: med samimi udeleženkami in udeleženci znotraj projektov, med njimi in koordinatorkami, koordinatorji projektov ter ostalimi izvajalkami, izvajalci, prav tako pa tudi v sodelovanju z lokalnimi okolji, v katerih so se projekti izvajali. Ne nazadnje so se srečanja odvijala tudi na med projektni ravni.

Zaradi pomembnosti samih procesov vključevanja in dela sodelujočih v projektih smo se odločili, da v prvem delu razstave ob njihovih portretnih fotografijah, ki jih je posnel priznani fotograf Voranc Vogel, predstavimo tudi njihove kratke refleksije o sodelovanju v projektih. Drugi del razstave pa predstavlja končne rezultate projektnih usposabljanj. Nastali so raznovrstni izdelki, ki jih spremljajo zgodbe, izjemno bogata pa je tudi video produkcija. Razstavo dopolnjuje zbornik, s katerim želimo podrobneje predstaviti organizacije in njihovo delo.

Kulturna produkcija pripadnikov manjšinskih etničnih skupnosti in invalidov, ki smo jo z razstavo približali širši javnosti, temelji na njihovi dediščini. Ta je tako postala nit povezovanja, iz katere so se spletle zgodbe sodelovanja in soustvarjanja. Veseli smo, da je svojo nit vpletel tudi Slovenski etnografski muzej.

Tina Palaić
kustodinja, sodelavka Slovenskega etnografskega muzeja

Predstavitev organizacij, ki so izvedle sofinancirane projekte

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo je nevladno in neprofitno združenje mladine na področju Velenja in njegove okolice. Ustanovljeno je bilo leta 2005 na iniciativo druge generacije priseljencev iz Bosne in Hercegovine kot prvo društvo te vrste v tem lokalnem okolju. Primarna ciljna skupina društva so mladi do tridesetega leta starosti, ki prihajajo iz bošnjaške skupnosti. Osnovni cilj društva je na eni strani promocija bosansko-hercegove kulture in tradicije, na drugi pa večkulturne identitete pripadnic in pripadnikov bošnjaške skupnosti s ciljem vzpostavljanja medkulturnega dialoga med to skupnostjo in večinskim lokalnim prebivalstvom.

Naziv projekta: KulNit

Namen projekta: Namen projekta je z inovativnim multidisciplinarnim usposabljanjem na področju ročnih spretnosti (»keranje« – slovensko: izdelovanje šivanih čipk), video produkcije in kulturnega menedžmenta omogočiti večjo socialno aktivacijo in zaposljivost pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture, skozi inovativno krepitev človeškega kapitala pa večati prepoznavnost kultur bošnjaške in drugih manjšinskih kultur v Velenju in širše v Sloveniji.

Ciljne skupine udeležencev: Ciljna skupina projekta so bošnjaška in druge manjšinske skupnosti s priseljenkim ozadjem. Projekt se osredotoča zlasti na starejše brezposelne ženske in mlade, ki šele vstopajo na trg delovne sile. Najširša ciljna skupina projekta pa je celotna slovenska javnost, ki jo želimo kakovostno seznaniti s kulturnim udejstvovanjem omenjenih skupnosti z dolgoročnim namenom večanja prepoznavnosti priseljenške kulturne produkcije in ustvarjanja pogojev za kakovostno vključevanje teh skupnosti v družbo.

Področja kulturnega ustvarjanja: Multidisciplinarno usposabljanje na področju ročnih spretnosti (»keranje« – izdelovanje šivanih čipk), video produkcije in kulturnega menedžmenta.

Izvedene aktivnosti: Ena zaposlitev pripadnika iz ranljive skupine (vodja operacije). Izvedba usposabljanj za pripadnike ranljivih skupin na področju ročnih spretnosti, videoprodukcije, kulturnega menedžmenta in zbiranja sredstev v kulturi. Izvedba strokovne ekskurzije in delavnic klekljanja v Idriji. Izvedba dvodelne zaključne prireditve z dokumentarno promocijskim filmom, razstavo nastalih izdelkov na delavnicah ročnih spretnosti in modno revijo oblačil, nastalih prav tako na teh delavnicah. Osem promocijskih filmov na temo kvačkanih čipk oz. »heklanja«.

Število vključenih udeležencev: 45

Višina sofinanciranja: 79.998,50 EUR

Projektna partnerska organizacija: Društvo za razvoj človeških virov in socialnih programov NOVUS

Več: <http://www.bmkd-velenje.si/>
Kontakt: info@bmkd-velenje.si

Društvo bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan

Društvo Ljiljan je neprofitna prostovoljna organizacija, ustanovljena z namenom, da krepí prijateljstvo in razumevanje med Slovenijo in Bosno in Hercegovino ter med Slovenci in Bosanci in Hercegovci v Sloveniji. Skozi svoje dejavnosti se društvo trudi ohranjati, razvijati in predstavljati bosansko-hercegovsko kulturo v Sloveniji.

Naziv projekta: SCENA POVEZUJE

Namen projekta: Namen projekta je z usposabljanjem na področju sodobnih gledaliških praks in menedžerske dejavnosti omogočiti večjo socialno aktivacijo in zaposljivost pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture ter večjo prepoznavnost kultur novodobnih manjšinskih skupnosti in socialno vključenost pripadnikov teh skupnosti v Sloveniji.

Ciljne skupine udeležencev: Ciljna skupina našega projekta so pripadniki ranljivih skupin, ki vključujejo pripadnike narodnih skupnosti, opredeljenih v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v RS. Poleg njih pa tudi druge manjšinske in priseljske skupnosti ter osebe s telesnim hendikepom.

Področja kulturnega ustvarjanja: Izvajamo brezplačne delavnice na področju sodobnih gledaliških praks: večjezično gledališče manjšin (skupnostno gledališče), improvizacijsko gledališče, stand up komedija, produkcija in menedžment v gledališču ter vizualna promocija kulturnih dogodkov.

Izvedene aktivnosti: Zaposlena je bila ena oseba iz vrst manjšinskih ali priseljskih skupnosti na mesto vodje operacije in koordinatorja usposabljanj. Na področju sodobnih gledaliških praks smo izvedli več usposabljanj: 47 delavnic manjšinskega skupnostnega gledališča (2 skupini); 22 delavnic improvizacijskega gledališča v sodelovanju s Sašom Staretom in Rokom Bohincem iz partnerske organizacije KUD KIKS; 11 delavnic stand up komedije v sodelovanju s Perico Jerkovičem; 7 delavnic produkcije in menedžmenta v gledališču v sodelovanju z desetimi zunanjimi izvajalci; 4 celodnevne delavnice vizualne promocije kulturnih dogodkov v sodelovanju s Samiro Kentrič. Z nastopi udeležencev usposabljanja smo dosegli večjo prepoznavnost kulturne produkcije priseljskih skupnosti (večer stand up komedije, nastopa obeh gledaliških skupin, zaključni festival Scena povezuje z nastopi gledališke, impro in stand up skupine). Projekt smo aktivno promovirali (štirje prispevki v osrednjih slovenskih medijih, promocijski videi z več deset tisoč ogledi na družbenem omrežju Facebook in platformi Youtube).

Število vključenih udeležencev: 40

Višina sofinanciranja: 93.558,22 EUR

Projektna partnerska organizacija: Kulturno umetniško društvo KIKS

Več: <https://www.facebook.com/drustvo.ljiljan/>

Kontakt: drustvo.ljiljan@gmail.com

Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot

Društvo za promocijo in zaščito prekmurskih dobrot si prizadeva za ohranjanje kulinarčne in širše kulturne dediščine Prekmurja. Pridobilo je evropsko zaščito za prekmursko gibanico in šunko ter skrbi za kakovost teh izdelkov pri proizvajalcih. Z odmevnimi prireditvami in predstavitevami širom Slovenije predstavlja Prekmurje kot regijo odlične kulinarike, ohranjanja žive kulturne dediščine ter prijaznih in gostoljubnih ljudi.

Naziv projekta: KHETAN TU TE ME – STIČIŠČE KULTUR

Namen projekta: Namen projekta je povečanje zaposljivosti in socialne vključenosti Romov s pomočjo kreativne uporabe romske kulturne dediščine. Da bi izboljšali zaposljivost Romov, se s projektom osredotočamo na dvig usposobljenosti in pridobivanje specifičnih kompetenc za udeleževanje na področju ponudbe storitev, utemeljenih na kulturni dediščini in aktualni kulturni produkciji Romov.

Ciljne skupine udeležencev: Osrednja ciljna skupina projekta so pripadniki romske skupnosti. Zaradi ekonomsko-socialne marginalizacije Romov so se razvili stereotipi in predsodki, ki stigmatizirajo pripadnike romske skupnosti. Med Romi so zelo pogoste tudi različne oblike invalidnosti, ki nastajajo kot posledica slabših življenjskih pogojev, nižje ravni izobraženosti in socialne izključenosti.

Področja kulturnega ustvarjanja: Razvija se nov etno turistični produkt, ki bo v romsko naselje Pušča privabil obiskovalce in jim nudil pristno doživetje romskega načina življenja. Vključuje ponudbo tradicionalne in inovativno pripravljene romske kulinarike, glasbo in ples kot izraz kulturne identitete Romov ter pripovedovanje zgodb in legend naselja.

Izvedene aktivnosti: Ob pričetku projekta smo realizirali zaposlitev osebe iz romskega naselja Pušča. Preko sestankov, delavnic in strokovnega posveta smo prebivalce Pušče spodbudili k aktivnemu sodelovanju pri izvedbi projekta. Na kulinarčnih delavnicah so se udeleženci seznanjali s pripravo tradicionalnih romskih jedi, ki smo jih pripravljali tudi na drugačen, inovativen način. Izvajali smo glasbene in plesne delavnice in nastala je nova glasbena in folklorna skupina. Zbirali smo zgodbe in legende naselja ter jih predstavljali otrokom v vrtcih. Ob izvedbi prireditev smo združili vsa področja usposabljanja ter pripravili pester in zanimiv program za obiskovalce. Prireditve »Zakladi Pušče na trgu kulture« je pritegnila izjemno medijsko pozornost. Prispevki so bili objavljeni v medijih na nacionalnem in lokalnem nivoju (TV, radio, tiskani in spletni mediji). Posledično sta bila posneta še prispevka na RTV za oddaji Tednik in Na lepše. V sodelovanju tudi z drugimi pomembnimi deležniki regije smo oblikovali kulturno turistično ponudbo in razvili skupnostni poslovni model romskega naselja Pušča. Zagotovili smo promocijske materiale, ki so prispevali k večji prepoznavnosti (promocijsko stojalo, majice, predpasniki, oblačila za folkloro), natisnili publikacijo o kreativni romski kulinariki in slikanico »Legende mojega kraja« z otroškimi ilustracijami, ki so nastale ob pripovedovanju zgodb. Vzpostavili smo spletno stran, »Facebook profil«, zagotovili profesionalne fotografije in posneli krajše video filmčke.

Število vključenih udeležencev: 85

Višina sofinanciranja: 119.914,24 EUR

Projektni partnerski organizaciji: Romsko društvo za socialni razvoj in pravično družbo – PREBOJ in Romsko kulturno in turistično društvo Pušča.

Več: www.disi-po-prekmurju.si, www.khetantuteme.si
Kontakt: dpzpd@siol.net

Društvo zaveznikov mehkega pristanka

Poslanstvo organizacije je spodbujanje in predstavljanje mladinske kulture, spodbujanje aktivne participacije mladih in večje socialne vključenosti pripadnikov ranljivih družbenih skupin preko filma in videa ter uveljavljanje neodvisnega filma. Izvajamo intenzivna usposabljanja na področju filma in videa, filmske delavnice za otroke in mladino, usposabljanja na področju dokumentarnega filma ipd.

Naziv projekta: BLIZU VAS

Namen projekta: Namen projekta je usposobiti udeležence oz. predstavnike različnih manjšinskih skupnosti, da sooblikujejo oz. samostojno oblikujejo svojo medijsko, javno in družbeno vlogo, ter povečati njihovo participacijo in zaposljivost na področjih, ki so v največji meri izpostavljena manipulacijam medijev, oblikovalcev politik in posledično splošne javnosti.

Ciljne skupine udeležencev: Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin, priseljenci, prosilci za azil, begunci in pripadniki narodov nekdanje SFRJ v RS.

Področja kulturnega ustvarjanja: Usposabljanja so zastavljena celostno in so razdeljena na različne sklope, skozi katere so posamezniki osvojili znanja in kompetence za kakovostni angažma na področju različnih medijev: dokumentarnega filma in videa, kulturnega menedžmenta in organizacije kulturnih prireditev, kreativnega in novinarskega pisanja, razvoja pripovedi ter medkulturnega animatorstva.

Izvedene aktivnosti: Zaposlitev koordinatorice projekta. Usposabljanje bodočih mentorjev na področju video-filmskih usposabljanj za ranljive družbene skupine, video-filmska usposabljanja ("mala filmska šola") v obliki t. i. »vikend delavnic«, individualna praktična usposabljanja, delavnice kreativnega in novinarskega pisanja in razvoja pripovedi ter usposabljanja za medkulturne animatorje.

Promocija: novinarska konferenca v Kinodvoru, spletna stran blizuvas.net, prevod Priročnika za dokumentariste v hrvaščino in angleščino, projekcija filmov (rezultati usposabljanj) v Slovenski Kinoteki, razstava Sporočila iz prehodnosti v Galeriji Kreativnega centra Poligon.

Število vključenih udeležencev: 60

Višina sofinanciranja: 119.863,27 EUR

Projektna partnerska organizacija: Društvo za trajnostni razvoj Terra vera

Več: <http://luksuz.si/>

Kontakt: luksuz.produkcija@gmail.com, drustvo.dzmp@guest.arnes.si

dzmp

Hrvaško kulturno društvo Pomurje

HKD Pomurje združuje Hrvate, ki živijo na področju slovenskega Pomurja. Osnovni namen društva je ohranjanje hrvaških tradicij, kulture in jezika.

Naziv projekta: Ustvarjam za zagon, KulturniK!

Namen projekta: Projekt je s svojimi inovativnimi aktivnostmi prispeval k predstavitvi kulture pripadnikov hrvaške narodne skupnosti in madžarske manjšine v slovenskem javnem prostoru. Naš namen je razvijati ustvarjalnost in usposobiti pripadnike manjšin in manjšinskih skupnosti na področju medijev in avdiovizualne umetnosti.

Ciljne skupine udeležencev: Pripadniki hrvaške narodne skupnosti in madžarske manjšine v slovenskem javnem prostoru.

Področja kulturnega ustvarjanja: Kulturni in projektni menedžment; kultura in mediji; radio, televizija in digitalne umetnosti; film in avdiovizualno področje; ohranjanje kulturne dediščine; literatura in založništvo.

Izvedene aktivnosti: V projektu smo zaposlili 1 osebo – koordinator projekta. Poleg tega smo izvedli predvidene delavnice in tako usposobili več kot 120 udeležencev iz naše ciljne skupine ter s tem presegli predvidene kazalnike operacije.

Število vključenih udeležencev: 70

Višina sofinanciranja: 78.220,75 EUR

Projektni partnerski organizaciji: Zveza hrvatskih društev v Sloveniji in Kulturno društvo »Zala György« Pince – Zala György Művelődési Egyesület Pince

Več: hkd-pomurje.si
Kontakt: kutnjak.d@gmail.com

Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

Poslanstvo društva je negovati kulturno izročilo komušanske regije Bosne in Hercegovine ter prispevati k razvijanju kakovostnih kulturnih vsebin. Organiziramo umetniške dogodke in projekte, s katerimi povezujemo naše člane, sodelujemo tudi z ostalimi manjšinskimi društvi, izvajamo projekte ozaveščanja javnosti, razvijamo kulturno sodelovanje ter medkulturne dejavnosti in spodbujamo reševanje manjšinske problematike, predvsem socialne izključenosti.

Naziv projekta: TRI KUBIKA KULTURE – kulturna raznolikost bogati in združuje

Namen projekta: Glavni cilji našega projekta so promocija evropskih vrlin in vrednot, zmanjševanje socialnih razlik, razvoj kulturnih dejavnosti, medkulturnega dialoga in kulturno strpne družbe. Pripadnike manjšin ter manjšinskih skupnosti in priseljencev usposabljammo za delo na področju kulturno projektnega vodenja in folklorne, kar zanje ni zgolj karierna priložnost, ampak tudi možnost ohranjanja njihovega kulturnega izročila v novem okolju.

Ciljne skupine udeležencev: Bošnjaki, Hrvati in Srbi (po abecednem vrstnem redu) kot večina pripadnikov naših delavnic, naša vrata pa so bila venomer odprta za vsakogar!

Področja kulturnega ustvarjanja: Usposabljanja so potekala v Škofji Loki, na Jesenicah, v Postojni, Novem mestu in Lendavi. Sestavljena so bila iz petih sklopov, ki so se medsebojno povezovali in dopolnjevali – folklorna dejavnost, ohranjanje manjšinske kulturne dediščine, oglaševanje kulturnih dogodkov, promocija kulturnih dogodkov skozi fotografijo ter pridobivanje sredstev v kulturi in projektno vodenje.

Izvedene aktivnosti: V okviru izvedenih projektne aktivnosti smo zaposlili pripadnika manjšinske skupnosti ter skupaj z najboljšimi strokovnjaki na svojih področjih izvedli preko 40 različnih delavnic na petih poljih zgoraj omenjenih projektne aktivnosti. Z izvedbo projekta smo se strateško naravnali v okvirjih lokalne in regionalne skupnosti, pridobili na svoji prepoznavnosti, saj smo imeli več kot pet medijskih prispevkov na nacionalnih radiotelevizijah Slovenije in Hrvaške, nekaj pa tudi v lokalnih medijih in biltenih. Z izvedbo projekta smo sooblikovali tudi nekaj bistvenih stvari, ki bodo društvo definirale v prihodnje – pridobili smo status društva v javnem interesu na področju kulture, oblikovali strateška partnerstva z različnimi javnimi in zasebnimi organizacijami v Sloveniji in tujini ter vzpostavili učinkovito delovno platformo z našimi projektne partnerskimi društvi širom Slovenije.

Število vključenih udeležencev: več kot 200

Višina sofinanciranja: 74.185,50 EUR

Projektne partnerske organizacije: Srpsko prosvetno društvo Nikola Tesla Postojna, Kulturno in športno društvo Bošnjakov Biser Jesenice, Srbsko kulturno društvo Jovan Jovanović Zmaj Lendava in Hrvaško kulturno združenje Novo mesto

Več: <http://hkud-komusina.si/>

Kontakt: damir.hauptman@gmail.com

Inštitut časopis za kritiko znanosti

Inštitut ČKZ je zavod za opravljanje dejavnosti s področja založništva, znanosti, izobraževanja in kulture. Ustanovljen je bil z namenom ustvarjanja in izdajanja znanstvene revije s področja družboslovja in humanistike ter oblikovanja in izvajanja drugih znanstveno-raziskovalnih, izobraževalnih in kulturno-umetniških programov. Zavod deluje nehierarhično in vključujoče ter zagotavlja avtonomijo uredništva revije ČKZ. Zavezan je spodbujanju prostega in enakopravnega dostopa do proizvodnje vednosti in rezultatov raziskovanja. Pri svojem delovanju prvenstveno uporablja metode kritične in emancipatorne epistemologije.

Naziv projekta: URBANO ONKRAJ MEJA

Namen projekta: Namen projekta je z usposabljanji nadgraditi znanja in veščine migrantov na področju urbane kulture, jih opolnomočiti z izobraževanjem o njihovem položaju in pravicah ter jim omogočiti kulturno produkcijo v avtonomnih prostorih. Rezultata projekta bosta povezovanje migrantov, ki so dejavni v urbani kulturi, ter gradnja mreže avtonomnih kulturnih in socialnih prostorov, ki so odprti za urbano kulturno produkcijo migrantov.

Ciljne skupine udeležencev: Projekt »Urbano onkraj meja« je namenjen proslcem za mednarodno zaščito, beguncem, osebam s statusom subsidiarne zaščite in drugim migrantom.

Področja kulturnega ustvarjanja: Področja kulturnega ustvarjanja zajemajo: vrtenje glasbe v avtonomnih kulturnih prostorih (t. i. DJ-anje) ter raziskovanje različnih glasbenih izrazov, video produkcija, organiziranje in promocija urbanih kulturnih dogodkov, grafitiranje in šabloniranje, 2d- in 3d-vizualizacije, uporaba medijev.

Izvedene aktivnosti: Izvedeni so bili trije sklopi usposabljanj, ki so potekali v Tovarni Rog v Ljubljani. V okviru usposabljanja na področju urbane glasbene produkcije smo izvedli delavnice spoznavanja glasbene in DJ-opreme ter računalniških programov za vrtenje glasbe. Udeleženci so raziskovali in iskali različne glasbene zvrsti, se seznanjali s sodobnimi glasbenimi trendi in vrstami glasbe iz izvornih dežel migrantov ter z urbani glasbenimi izrazi migrantov v Evropi (denimo hip-hop). Udeleženci so se naučili pripraviti t. i. DJ-komplete in izvajati nastope v avtonomnih kulturnih prostorih. Na delavnicah je prišlo do kreativnega združevanja urbanih glasbenih izrazov, ki jih poznajo migranti, s trendi, ki veljajo pri nas in drugod.

V okviru sklopa usposabljanj na področju organizacije, priprave in promocije urbanih kulturnih dogodkov so udeleženci pridobili uporabna znanja s področja medijev. Poleg tega, da mediji že sami omogočajo različne kulturne izraze, so tudi pomemben dejavnik pri promociji dogodkov, naslavljanju širše javnosti ter krepitvi glasu marginaliziranih skupin. Udeleženci so pridobili znanja o ustvarjanju medijskih vsebin (koncipiranje medijskih sporočil in medijskih izdelkov, iskanje virov, oblike medijskega sporočanja), kreativni uporabi medijev na področju kulture in znanja o promociji dogodkov. Usposabljanja so zajela tudi grafitiranje in šabloniranje ter ustvarjenje vsebin z 2d- in s 3d-vizualizacijo. Udeleženci so spoznali načela delovanja t. i. klubske scene in se učili organiziranja kulturnih dogodkov v okviru t. i. avtonomne kulturne scene (izdelava rekvizitov po načelu »diy«, elektrifikacija ipd.). Za boljšo vključenost v družbo je pomembno, da so migranti seznanjeni z osnovami svojega pravnega položaja, zato smo izvedli tudi sklop usposabljanja s področja opolnomočenja.

Število vključenih udeležencev: 40

Višina sofinanciranja: 97.378,50 EUR

Projekta partnerska organizacija: Kulturno društvo Gmajna

Več: www.ckz.si

Kulturno izobraževalno društvo PiNA

PiNA je organizacija za družbeni razvoj, ki temelji na naslednjih načelih: spoštovanje temeljnih človekovih pravic in demokratičnih načel, aktivno sodelovanje posameznikov v skupnosti in kulturno udejstvovanje, spoštovanje okolja in usmerjenost v trajnostni razvoj, kritična misel in etično delovanje, vseživljenjsko učenje in celosten pristop k izobraževanju.

Naziv projekta: INTER-KUL-TUR-ISTRA: usposabljanje za vključujočo kulturno dediščino in ustvarjalnost slovenske Istre

Namen projekta: Namen projekta je krepitev zaposljivosti pripadnic in pripadnikov narodnih skupnosti in priseljencev ter priseljencev v slovenski Istri na področju ovrednotenja multietnične kulturne dediščine ter povečanje njihove socialne vključenosti preko dviga zavesti o heterogenem izvoru kulturne identitete prostora.

Ciljne skupine udeležencev: Pripadnice in pripadniki narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ, priseljenke in priseljenci (predvsem z območja nekdanje SFRJ) ter pripadnice in pripadniki italijanske narodne skupnosti.

Področja kulturnega ustvarjanja: Usposabljanje je bilo vsebinsko in tematsko posvečeno obravnavi naslednjih področij: turizem, kultura, teorija zgodovine območja in ustvarjalnost. Usposabljanje je bilo razdeljeno na štiri sklope: medkulturnost skozi kulturni in kreativni turizem; ustvarjalnost slovenske Istre; upravljanje in trženje v kulturnem in kreativnem turizmu; tehnike vodenja v turizmu.

Izvedene aktivnosti: Zaposlitev koordinatorice projekta – pripadnice ciljne skupine; razvoj in izvedba usposabljanja na področju kulturnega in kreativnega turizma; razvoj in izvedba delavnic na področju kulturnega managementa, projektnega vodenja v kulturi, pridobivanja sredstev in množičnega financiranja, multimedijskega ustvarjanja, novomedijskih vizualnih podob in promocije v kulturi, trenerstva, animacije in uporabe metod neformalnega učenja; zaključni terenski turistično-kulturni dogodek (voden ogled).

Število vključenih udeležencev: 81

Višina sofinanciranja: 98.342,81 EUR

Projektne partnerske organizacije: Društvo pripadnikov italijanske narodne skupnosti Italijanska unija, Kulturno društvo Albancev slovenske Istre Iliria, Kulturno umetniško in športno društvo BEHAR - Associazione arti culturali e sportive BEHAR, Hrvatsko kulturno - umetniško, prosvetno in športno društvo Istra Piran in Makedonsko kulturno društvo Kočo Racin, obala - societa culturale macedone, Kočo Racin litorale

Več: www.pina.si

Kontakt: info@pina.si

OLOOP Ljubljana – Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

Namen zavoda je širjenje kvalitetne ponudbe sodobnih umetniških in oblikovalskih projektov na področju tekstila ter razvoj, izobraževanje in promocija sodobne tekstilne umetnosti, obrti in oblikovanja v Sloveniji in tujini. Zavod skrbi za pripravo, organizacijo in izvedbo sodobnih umetniških in oblikovalskih projektov, izobraževanj, urbanih akcij in drugih dogodkov. Od leta 2011 se posveča usposabljanju ranljivih skupin na kulturnem področju.

Naziv projekta: RAZKRITE ROKE – humani in poslovni uspehi

Namen projekta: Namen projekta je opolnomočenje skupine priseljenk in azilantk z uporabo tekstilnega in drugih umetnostnih medijev ter pridobivanjem znanj na področju oblikovalskih, pedagoških, humanitarnih ter trženjskih veščin.

Ciljne skupine udeležencev: Projekt je namenjen predvsem prebivalkam Jesenic (in okolice) z migrantskim ozadjem – pripadnicam različnih narodnih skupnosti, manjšinskih etničnih skupin, priseljenkam in drugi generaciji priseljenk, begunkam, prosilkam za azil ter invalidnim osebam.

Področja kulturnega ustvarjanja: Tekstilno oblikovanje izdelkov za dom, namenjenih spletni prodaji, osnove promocije, javnega nastopanja, pisanja promocijskih besedil, ustvarjanje video vsebin – snemanje, nastopanje pred kamero, maska in kostumografija, montaža dokumentarca za potrebe promocije, veščine upravljanja spletne strani in socialnega omrežja Facebook, osnove spletne prodaje, izdelava poslovnega modela, trženje in tržno komuniciranje na spletu, humanitarno in pedagoško delo, socialne veščine, nenasilna komunikacija, dialoško reševanje konfliktov.

Izvedene aktivnosti: Cilj projekta je priprava kolekcije tekstilnih izdelkov, namenjenih trženju in spletni prodaji, izdelava in zagon prodajne spletne strani, soustvarjanje predstavitvenega videa ter zaključni razstavni dogodek. Na projektu je bila zaposlena ena oseba.

Število vključenih udeležencev: 50

Višina sofinanciranja: 113.633,20 EUR

Projektna partnerska organizacija: Človekoljubno dobrodelno društvo UP

Več: www.oloop.si
Kontakt: info@oloop.si

razkrite
roke

Razvoj podjetniških idej invalidov

Namen organizacije je razvoj podjetniških idej invalidov ter oseb iz drugih ranljivih družbenih skupin, razvoj ustreznih delovnih programov, programov usposabljanja in zaposlovanja invalidnih in drugih brezposelnih oseb, omogočanje njihovega udeleževanja ter aktivnega sodelovanja na kulturnih prireditvah.

Naziv projekta: ZVITOREPEC

Namen projekta: Namen projekta Zvitorepec je vzpostavitev medgeneracijskega multikulturno-produkcijskega središča, ki invalidom in drugim omogoča delo in zaposlitev na področju kulture, v produkcijskih delavnicah, ki bodo po zaključku operacije organizirane kot zaposlitveni center, ki po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov opredeljuje minimalno zaposlitev petih invalidov.

Ciljne skupine udeležencev: Invalidi in osebe iz drugih ranljivih družbenih skupin.

Področja kulturnega ustvarjanja: Projekt Zvitorepec sestavlja pet sklopov delavnic, katerih vsebina je razdeljena na risanje in oblikovanje stripovskih figur ter logotipov in plakatov, izdelovanje lutk in scenografije ter na vsebinsko oblikovanje lutkovnih predstav. Zadnja dva sklopa delavnic sta osredotočena na odrske in priodrske tehnike ter osnove snemanja animiranega filma in fotografranja.

Izvedene aktivnosti: Zaposlitev invalidne osebe (projektnega koordinatorja); izvedba petih ustreznih prilagojenih programov s področja kulturne dejavnosti; tri lutkovne predstave; usposabljanje 67 udeležencev po posameznih programih; izdelava 4 animiranih filmov v povezavi s projektnimi aktivnostmi; izdaja, tiskanje slikanice; izvedba 6 premiernih lutkovnih predstav; izvedba 3 okroglih miz; izvedba dvodnevne predstavitve rezultatov projektne delo; promocija projektnih aktivnosti (Radio Maribor, RTV Slovenija, Televizija AS, Pomurski Vestnik, Večer, Nedeljski).

Število vključenih udeležencev: 67

Višina sofinanciranja: 90.355,00 EUR

Projektne partnerske organizacije: Zveza prijateljev mladine Maribor (ZPM Maribor), Medobčinsko društvo invalidov Murska Sobota, Kulturno umetniško društvo MOMENT

Več: <http://zavod-razvoj.si/zvitorepec/>
Kontakt: miso.5rovic@gmail.com

RAZVOJ
M A R I B O R

ROMANO PEJTAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so. p.

Društvo želi s svojim delom promovirati romsko kulturo in dediščino kot enakovredno drugim kulturam, promovirati romsko naselje Kamenci kot »SOROTIJME« – »STIČIŠČE« različnih kultur, narodnosti in kreativnih idej, prispevati h krepitvi družbene solidarnosti in kohezije ter h krepitvi inovativne sposobnosti družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, ter z načrtno promocijo pozitivnih dogodkov iz življenja in dela romske skupnosti prispevati k preseganju negativnih stereotipov o Romih pri večinskem prebivalstvu.

Naziv projekta: STIČIŠČE

Namen projekta: Namen projekta je aktiviranje evidentnih kulturnih in človeških potencialov romskih skupnosti Kamenci in Gomilica za (nadaljnji) razvoj dejavnosti romskega socialnega podjetništva na področju kulture in kulturnega turizma ter za izboljšanje socialne vključenosti in zaposljivosti najranjlivejših skupin iz teh skupnosti.

Ciljne skupine udeležencev: Primarne ciljne skupine projekta so Rominje in Romi iz romskih naselij Kamenci in Gomilica, za katere je značilna multipla ranljivost, in sicer romske ženske, osipniki in romska mladina ter starejši pripadnice in pripadniki romske skupnosti (tudi nepismeni) in drugi dolgotrajno brezposelni Romi brez strokovne izobrazbe – predvsem tisti, ki so tako rekoč nezaposljivi ter popolnoma odrinjeni na družbeno obrobje ter posledično obsojeni na socialno izolacijo v revščini.

Področja kulturnega ustvarjanja: V skladu z razvojno vizijo Kamencev kot stičišča različnih kultur, narodnosti in kreativnih idej ter razpoznavne kulturno turistične točke na zemljevidu Evrope smo v okviru projekta STIČIŠČE opolnomočili člane romske NVO za socialne inovacije ter za uspešno vodenje dejavnosti romskega socialnega podjetja na področju kulture in kulturnega turizma. Vzpostavili smo tudi sistem za permanentno usposabljanje mladih romskih vodij, saj predvidevamo, da bo v srednjeročnem obdobju prišlo do postopne menjave generacij na vodilnih funkcijah (vzgoja naslednikov). Razviti so bili tudi novi kulturni in kulturno turistični produkti in storitve ter izvedena usposabljanja ciljnih skupin projekta, za katere je značilna multipla ranljivost, za izvajanje konkretnih socialno podjetniških medkulturnih in kulturno turističnih dejavnosti.

Izvedene aktivnosti: Zaposlitev starejšega, dolgotrajno brezposelnega pripadnika romske skupnosti (zaposlitev projektnega koordinatorja za 14 mesecev). Izvedena je bila pestra paleta usposabljanj ciljne romske populacije, in sicer usposabljanje članov romskih NVO za socialne inovacije in za vodenje socialno podjetniških podjetij na področju kulture in kulturnega turizma ter usposabljanje mladih romskih vodij; »Kamenci z okusom – 2A« – razvoj prototipov izdelkov in logotipov ter usposabljanje romske populacije za izdelovanje izdelkov iz keramike; »Kamenci z okusom – 2B« – razvoj inovativne medkulturne ponudbe Kamencev z okusom ter usposabljanje romskih žensk za vodenje kulinarčnih tečajev za neromsko populacijo; razvojni potenciali romskega naselja Gomilica: usposabljanje Romov/Rominj iz naselja Gomilica za ohranjanje in oplemenitenje romske kulture in dediščine ter za razvoj romskemu naselju Kamenci komplementarne medkulturne in kulturno turistične ponudbe.

Število vključenih udeležencev: 46

Višina sofinanciranja: 119.850,25 EUR

Projektni partnerski organizaciji: „Misija *s“, Društvo za trajnostni razvoj Pomurja in „Gitano-M“ Romsko društvo Gomilica

Več: <http://www.sticisce-kamenci.si/>
Kontakt: romano.nlp@gmail.com

ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so. p.

Zavod je bil ustanovljen z namenom delovanja v smeri razvoja človeških virov, spodbujanja inovativnosti, družbeno koristnega dela, kulture in umetnosti, socialno ekonomskega ter osebnega razvoja. Deluje trajnostno z vidika enakih možnosti za vse, še posebej za ranljive skupine, po načelih socialnega podjetništva ter v javno dobro.

Naziv projekta: KULTURA V TURIZMU

Namen projekta: Povezava kulture in turizma je izrednega pomena z vidika promocije, vrednotenja nacionalnega bogastva ter osveščanja javnosti o pomenu zgodovine regije. Namen projekta je udeležence opremiti z novimi znanji, veščinami in vsebinami s področja kulture, ki jim bodo v pomoč pri odpiranju vrat za delo na kulturno-turističnem področju.

Ciljne skupine udeležencev: V projekt smo vključili pripadnike romske, madžarske in hrvaške skupnosti ter invalide.

Področja kulturnega ustvarjanja: Vsebine delavnic, ki so jih vodili strokovno usposobljeni izvajalci, smo razdelili na tri sklope:

1. informiranje o kulturnih dogodkih in vsebinah – vzpostavitev portala kajdogaja.si;
2. interpretiranje kulturne dediščine – usposabljanje za lokalne turistične vodiče;
3. izdelava izdelkov umetnostne obrti – izdelava turističnih spominkov z vkomponirano kulturno dediščino.

Izvedene aktivnosti: Pri vsakem sklopu smo izvedli vsaj 35 delavnic v Pomurju in širše, v trajanju po 4 ure. Izdelali smo lutko prve dojenčice, ki se je rodila na Pušči - punčko Ano, izdelali smo glinaste oznake, s katerimi smo opremili drevesa v drevoredu Sožitja na Pušči, na podlagi zgodovinskih dejstev smo izoblikovali simbol Pušče in izdelali magnetke, sešili smo številne uporabne izdelke iz ročno tkanega lanenega, konopljinega in bombažnega platna v tehniki krpanke, vezli smo tudi prtičke z madžarskimi vzorci. Udeležence smo opremili z znanjem za lokalne turistične vodnike – v učilnici in na terenu. Naučili smo se, kako širšo javnost informiramo in obveščamo o kulturnih vsebinah, kako uporabljamo IKT ter sledimo potrebam uporabnikov. Naš cilj je, da kulturni portal kajdogaja.si postane najbolj obiskana informacijska točka o kulturnih vsebinah v regiji.

Organizirali smo okroglo mizo Kultura v turizmu, Dan odprtih vrat ob dnevu Romov, soorganizirali smo konferenco »Močne ženske – močna družba«, bili prisotni na Golažijadi, Bogračijadi, zaposlitvenem sejmu, na mednarodni konferenci o socialni ekonomiji na Brdu pri Kranju, izvedli smo številne animacijske delavnice ter bili prisotni v lokalnih in nacionalnih časopisih, radijih in na TV-postajah, o naših aktivnostih pa sproti informiramo javnost na naši spletni strani.

Število vključenih udeležencev: 50

Višina sofinanciranja: 114.606,00 EUR

Projektne partnerske organizacije: Zveza za razvoj romske manjšine – Preporod, Kulturno-turistično društvo 'Ady Endre' Prosenjakovci - Müvelödesi es turistaegyület, 'Ady Endre' Partosfalva in Društvo gluhih in naglušnih Pomurja Murska Sobota

Več: <http://zsr.si/>

Kontakt: lidija.somen@zsr.si

Fotoportreti sodelujočih v projektih

Fotografija: Voranc Vogel

Pogled nazaj – sodelovanje v projektih

Po poteh Treh kubikov kulture

Ime mi je Maja. Sem poročena 33-letnica, ki živi z možem in dvema majhnima otrokoma. Kadar nisem na porodniški, rada hodim v službo, še raje pa v dobro družbo. Aja, pa tudi manjšinka sem. Pa ne zaradi moje skromne višine. Tako pravijo, ker imam korenine z juga.

Ko sem prvič prišla v stik z delavnicami projekta Tri kubika kulture, sem bila sicer malce skeptična. Po navadi tovrstna manjšinska društva ponujajo več razprav o tem, kdo v mestu ima najboljše meso za čevapčiče in ali bo dovolj pijače za družbeni piknik, kot pa da pripravijo kakovosten izobraževalni program na temo večje socialne vključenosti. Ko po osemurnem delovniku, dveh otrocih, bolnem tustu, zanemarjenem vrtu in izgubljeni mački še imaš čas in željo obiskovati tovrstno šolo za manjšince, si seveda želiš, da bo ta zelo zelo dobra!

Po drugi strani pa sem razmišljala – nekaj miru pred družino zagotovo bo, pa še na kakšen izlet na Jesenice ali v Novo mesto se bom zapeljala. Pa mogoče bom zopet kaj ustvarjala. Pa še Evropa časti. Pa Ministrstvo za kulturo tudi! Če pa si še za kakšen sendvič nekje izborim, sem na pol poti do zmage.

Skratka, v škofjeloški Komušini so bile nekatere delavnice presenetljivo dobre. Spoznala sem na primer, kako se fotografira, ne da komu na sliki odrežeš glavo. Naučila sem se oblikovati vabilo in plakat v oblikovalskem računalniškem programu, naučila sem se razlike med SAZAS-om in IPF-jem, spoznala sem razliko med medžimurskim in južnosrbskim folklornim plesom. Najbolj pa mi je bilo všeč, da sem z različnimi mentorji in predavatelji pripravila strategijo, kako uspešno predstaviti in prodati svoje unikatne izdelke, katere me je v mladih letih naučila izdelovati moja mama.

Seveda bi bil lahko celotni projekt še veliko boljši. Včasih tudi nam zmanjka malo elana, včasih se kakšne delavnice predolgo zavlečejo, včasih pa je ritem enostavno prenaporen. Dodano vrednost obiska teh delavnic pa mi predstavlja to, da sem se povezala z ostalimi manjšinci iz Bosne, Hrvaške in Srbije, živečimi v Sloveniji.

Večkrat smo se videli tudi na televiziji in slišali na radiu. Izpostavila pa bi, da smo postali ,kul' tudi za našo širšo družbo. Moja dobra prijateljica, sicer Slovenka, mi je po zaključeni delavnici celo dejala, da bi prav rada spoznala kakšnega Ivana iz Teslića. Takšnega, ki mu manjšinci drugačnih korenin ne gredo na živce, in seveda takšnega, ki rad posluša Azro!

Maja, udeleženka delavnic

Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

Če nisi del rešitve, si del problema

Živimo v času, ko so negotovost, nevarnost in družbena marginaliziranost vsakdanja realnost večine ljudi na tem svetu. Na vsakem koraku se soočamo z migracijami, lakoto in neenakostjo. Vsi se zavedamo nepravilnosti in neenakosti. Posamezniki s plemenitimi idejami in skupine z voljo za sobivanje so ključnega pomena za revitalizacijo družbe. Projekt Blizu vas sodi med takšne poskuse. Osnovna ideja tega projekta ni samo tehnično usposabljanje marginaliziranih posameznikov oz. pripadnikov ranljivih družbenih skupin, temveč poskus njihove integracije v sodobno družbo, v kateri bi se počutili varno in zaželeno.

Med izvajanjem operacije smo se srečali s številnimi težavami in izzivi. Morda je bil največji izziv jezik. Večina posameznikov so bili emancipirani in pametni ljudje, ki jih je smrtna nevarnost nagnala na pot v zahodno družbo, vendar so se bali komunicirati, ker so mislili, da jih nihče ne razume. Z velikim naporom smo jim pokazali, da jezikovna bariera ni najbolj pomembna in da lahko komuniciramo tudi na drugačen način, recimo z jezikom filma. In takrat so se odprla nova vrata v nov način sobivanja. Oni so se učili od nas novega jezika, nove kulture, na nov način, z novo voljo, istočasno pa smo se tudi mi od njih.

Veliko jih je prvič vzelo v roke kamero, naučiti jih je bilo treba ne samo tehničnega vidika in rokovanja z napravo, ampak tudi filmskega jezika kot sodobnega jezika za povezovanje različnih kultur z vsega sveta. In prav ta jezik se je pokazal kot najbolj uspešna integracija vseh posameznikov, ki so se udeležili projekta Blizu vas. Ko so naredili svoje prve filme, so ugotovili, da so pridobili novo večino, s katero bodo lahko izkazovali svoja čustva, misli in breme.

Nekdo izmed njih mi je v nekem trenutku dejal: „Ko sem posnel svoje prve kadre in ugotovil, kaj pomeni govoriti z jezikom gibljivih slik, se mi je odprl popolnoma novi svet.“ In to je bilo potrdilo mojega dela. Po končanem projektu sem s številnimi posamezniki prijateljeval enako kot z dolgoletnimi znanci. Še vedno se učimo drug od drugega in poskušamo storiti nekaj plemenitega, nekaj, kar bi lahko služilo kot eden od zdravih modelov za stvaritev nove, zrele družbe, v kateri se bo raznolikost slavila in se bodo drugačni spoštovali.

Marko Cvejić, režiser
mentor usposabljanj

Ko se otroške želje uresničijo

Za izpolnitev otroških sanj ni nikoli prepozno. Kot pripadnica romske skupnosti sem si vedno prizadevala prispevati k njenemu razvoju, zato sem se odločila za pedagoški poklic, s katerim bi bila predvsem romskim otrokom v oporo pri premagovanju težav v najbolj ključnem obdobju njihovega razvoja, osnovnošolskem izobraževanju. Poleg te želje sem imela še eno, in sicer postati šivilja. Zaradi izrazitega socialnega čuta in želje po izboljšanju položaja romske skupnosti, ki je ena izmed najbolj marginaliziranih skupin, ne samo v Sloveniji, ampak tudi širše, sem za poklic izbrala delo z Romi.

V življenje Romov sem vpeta že 18 let, predvsem na področju izobraževanja in sociale. V tem času sem tudi sama osebnostno zorela in rasla, nikoli pa se nisem posvetila svoji neizpolnjeni želji. S projektom Kultura v turizmu, kjer sem bila eno leto zaposlena kot koordinatorka, sem dobila priložnost za uresničitev svojih otroških želja. Prisotna sem bila na vseh delavnicah, ki so se izvajale v sklopu projekta, in predvsem pri usposabljanju za izdelovanje izdelkov umetnostne obrti in rokodelstva tudi visoko motivirana, vedoželjna in aktivna, saj sem znanje čudovitih mentorjev srkala z vso vnemo. Pridobila sem znanja ročnega in strojnega šivanja, vezenja ter oblikovanja gline. Pridobljeno znanje bom po koncu projekta vsekakor uporabljala pri svojem nadaljnjem delu, hkrati pa iskala možnosti za njegovo nadgradnjo.

Vsako znanje posameznika dobi pravo vrednost takrat, ko ga začne deliti z drugimi, zato iščem najboljše možnosti, kako to udejanjiti. Znanje in veščine, ki sem jih usvojila med izvajanjem projektnih aktivnosti, želim prenašati naprej, predvsem na ranljive skupine, za katere obstaja največja nevarnost socialne izključenosti. Z različnimi projekti, pri katerih so v ospredju »mehke vsebine«, se pravi delo z ljudmi, razvoj njihovih potencialov in težnja po njihovem vključevanju v širše okolje in družbo, bi zagotovo dosegli večji uspeh in napredek, če sami projekti ne bi bili omejeni na tako kratek čas.

Projektne aktivnosti so usmerjene v dvig položaja pripadnikov ranljivih skupin, ki nimajo vedno priložnosti pokazati svojih potencialov. Zato je še toliko bolj pomembno, da jim damo občutek pripadnosti, kar posledično vpliva na dvig njihove samopodobe, kar pa je dolgotrajen proces in koraki na poti do uspeha počasni. Včasih se nam zdi, da so celo prepočasni, ampak so vredni vsakega truda in dela. Najpomembnejši korak pri delu pa je pridobitev zaupanja, kajti zaupanje nas povezuje. In kot pravi Tone Pavček: »Sreča je srečati prave ljudi, ki v tebi pustijo dobre sledi.« In v enem letu sem spet srečala nove ljudi, mentorje, udeležence in Lidijo, katerim sem iz srca hvaležna, da sem lahko bila v njihovi družbi. Vsak izmed vas je del mozaika mojega čudovitega življenja.

Marija Baranja, koordinatorka projekta

ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so.p.

Vsak, ampak' odpade

Ko me je pred dobrim letom gospod Petrovič povabil k projektu Zvitorepec, je bila moja prva misel: Kako dobra ideja – učiti zainteresirane lutkovne umetnosti, ustanoviti paragledališče in v njem zaposliti invalide, še boljša ideja, ampak ... Z brezposelnimi invalidi se iti lutke? Narediti predstavo? Ne eno, ampak dve? Hm ... Ko sva pogovor zaključila z besedami „Pa še pol leta boš v Mariboru“, je ampak postal AMPAK. Potem smo začeli. Najprej v Mariboru, potem še v Martjancih. Tega pol leta je minilo, kot bi mignil.

In rezultat?

V tako kratkem času tri predstave, na desetine lutk (še vedno nastajajo), veliko ustvarjalnega druženja in smeha, odkrivanje novih talentov, skupne malice in kosila in s tem nekaj kilogramov več, osnove štajerskega in prekmurskega narečja s še več smeha, predvsem pa krasni, res krasni ljudje.

Na tem mestu ne morem mimo osebe, brez katere Zvitorepca ne bi bilo. Doktor filozofije in življenja, mojster besede in jezikov, človek z res hecnimi hobiji, ki poleg dela koordinatorka mimogrede poskrbi za besedila predstav in jih do jutri strne v pravljice, ki na delavnicah z dobro voljo in prepevanjem skrbi za razpoloženje in delovno vnemo, ter celo izumi novo vrsto zmaja, ki postane eden od glavnih likov v dveh predstavah. Vse to (in še več!) je naš Milan Franc.

Če me vprašate danes, po dobrem letu, je moj odgovor:

Spoštujem dobre ideje in verjamem v paragledališče. Če bodo v njem delovali ljudje, ki sem jih spoznala pri tem projektu, vsak ampak odpade.

Mateja Šušteršič, Društvo B.O.B., mentorica usposabljanj
Razvoj podjetniških idej invalidov

Izjave udeleženk in udeležencev usposabljanj

Merisa Porić, projekt organizacije Društvo bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan

»V delavnice sem se vključila, ker me od nekdaj zanima igranje. Pridobila sem več samozavesti na odru in dobila še večjo željo po igri. Zelo lepa izkušnja je bil naš prvi nastop in želela bi si, da bi jih bilo v prihodnje še več.«

Fikreta Babača, projekt organizacije OLOOP - Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

»Rada nadgrajujem obstoječe vzorce. Tako postanejo moji izdelki čisto unikatni. Blazine Razkritih rok pa so nekaj posebnega zaradi skupnosti, v kateri so nastale.«

Nedim Mulasmajlović, projekt organizacije Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

»Usposabljanja niso bila zgolj formalna druženja, na njih sem spoznal kar nekaj prijateljev.«

Biljana Horvat, projekt organizacije ROMANO PEJTAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so.p.

»Na delavnicah mi je bilo lepo. Naučila sem se delati posode iz gline, in to bi rada delala še naprej.«

Norman Petrović, projekt organizacije Kulturno izobraževalno društvo PiNA

»Sem turistični vodnik in znanja, ki sem jih pridobil v okviru usposabljanja, ne bi mogel dobiti nikjer drugje.«

Amor Valentan, projekt organizacije Razvoj podjetniških idej invalidov

»Bistveni del projekta je po mojem mnenju omogočanje zaposlovanja invalidov na področju kulture. Tovrstne dejavnosti so, vsaj kar zadeva ranljive družbene skupine, namreč izjemno redke.«

Rudolf, projekt organizacije ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so.p.

»V prihodnje bi rad delal v turizmu, zato sem se odločil za usposabljanje za lokalnega turističnega vodnika. Lendava in njena okolica sta mi zelo všeč in bi si želel ta košček Slovenije predstaviti čim več domačim in tujim gostom.«

Melina Burnić, projekt organizacije Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

»Z veseljem sem prihajala na delavnice. V sproščenem ozračju smo se naučili veliko novega, od folklornega plesa do drugih kulturnih vsebin. Upam, da bodo naslednje leto zopet takšni projekti.«

Sanita Kaltak, projekt organizacije Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

»Želimo si več takšnih projektov, saj pripadnikom naše skupnosti odpirajo nove perspektive.«

Hasija Čanić, projekt organizacije Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

»Druženja ob nedeljah in četrtek in ročna dela so moja terapija.«

Sonja Skrt, projekt organizacije Razvoj podjetniških idej invalidov

»Pri sodelovanju v projektu se nisem naučila zgolj novih spretnosti, ampak sem spoznala tudi precej novih prijateljev.«

Prosilec za azil iz zahodne Afrike, projekt organizacije Društvo zaveznikov mehkega pristanka

»Brez delavnic ne bi bil to, kar sem danes, v tem prostoru in tem obdobju svojega življenja.«

Ahmad, projekt organizacije Društvo zaveznikov mehkega pristanka

»Trenutno ne morem početi ničesar. Bolje se počutim, če sem aktiven, če sodelujem pri nečem. Rad bi snemal filme o Afganistanu, kjer je veliko dobrih zgodb za ekranizacijo. Vendar so to načrti za prihodnost, sedaj živim v azilnem domu na Kotnikovi.«

Valerija, projekt organizacije ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so.p.

»Želela sem pridobiti večine vezenja in s tem ohraniti tradicijo svoje družine, ki se je v preteklosti ukvarjala s tkalstvom in šiviljstvom.«

Emina Islamović, projekt organizacije Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

»Z ročnimi spretnostmi sem se počutila blizu doma, s kulturnim menedžmentom pa sem se naučila iskati nove priložnosti zase – ne le čakati, da bodo rešitve prišle same od sebe, temveč jih sama predlagati in tako odpirati vrata delodajalcev.«

Gordana Boshnacki, projekt organizacije Kulturno izobraževalno društvo PiNA

»Poslušanje predavateljev mi je pomagalo izboljšati znanje slovenskega jezika.«

Denis Cener, projekt organizacije ROMANO PEJ-TAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so.p.

»Lepo smo se imeli na delavnicah. Mojster je bil odličen in nas je veliko naučil. Delo na vretenu me je navdušilo, zato bi se rad tudi v prihodnje ukvarjal z lončarstvom. Glaziranje izdelkov, žganje in odpiranje peči me je najbolj navdušilo. Vedno sem bil presenečen ob tem, kar je nastalo.«

Martin Ristov, projekt organizacije Društvo bosansko-hercegovskega in slovenskega prijateljstva Ljiljan

»V delavnice sem se vključil na podlagi vabila že sodelujočih članov. Sprva me je malo skrbelo, kako se bom odrezal na odru, toda prvič, ko smo speljali delček predstave pred pravo publiko, sem hotel kar ostati na odru. Neverjeten občutek je, ko ti nekdo močno zaploska za tvoje prikazano delo na odru ali pa se zahihita tvojim šalām sredi predstave!«

Mirza Džafić, projekt organizacije OLOOP - Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

»Prav Razkrite roke so me zopet navdušile nad ročnimi spretnostmi, želim pa si, da naši izdelki postanejo še bolj prepoznavni v Sloveniji in v tujini.«

Rezultati usposabljanj, izvedenih v okviru projektov

Filmi

Društvo zaveznikov mehkega pristanka

Beauty has no size

Avtorice: Vesna Klančar, Julia Minet, Amelisa Eminić
Produkcija: Luksuz produkcija

Mladost na poti

Avtorji: Erfan Gulzari, Sajjad Ahmadi, Mohammad Dawood Rezai, Hadi Khorshidi, Omid Moradi, Mujeebullah Rahimi, Hassebullah Rahimi, Adrijana Bajc
Produkcija: Luksuz produkcija

Prijatelji

Avtorji: Adel, Houssam, Mostafa
Produkcija: Luksuz produkcija

Daleč tako blizu

Avtorji: Bashkim Sopaj, Erolind Spahiu, Adonis Kastrati
Produkcija: Luksuz produkcija

Le dihajoče bitje / Only breathing

Avtorji: Ahmad Adelian, Agata Kochaniewicz, Nawal Chagar
Produkcija: Luksuz produkcija

Dolga pot do prvih korakov

Avtorji: Ratko Stojiljković, Julia Minet, Jasmina Mustafić
Produkcija: Luksuz produkcija

Nenad

Avtorica: Yuliya Molina
Produkcija: Luksuz produkcija

Leopold-Kralj ulice

Avtorici: Angela Petrevska, Aleksandra Trpenoska
Produkcija: Luksuz produkcija

Ahmadova barbika

Avtorici: Julia Minet, Nawal Chagar
Produkcija: Luksuz produkcija

How to fit in

Avtorji: Dunia Sahir, Luka Erdani
Produkcija: Luksuz produkcija

Brez doma / Without a Home

Avtor: Samer Arqawi
Produkcija: Luksuz produkcija

Dan v Berlinu

Avtorica: Sanja Janša
Produkcija: Luksuz produkcija

Inštitut Časopis za kritiko znanosti

Protest

Snemanje: Samer Arkawi, Ahmad Adeli, Tani Tani, Kazem Ashourzadeh, Payman Qasimian, Aigul Hakimova
Montaža: Samer Arkawi, Ahmad Adeli, Nawal Chagy, Agata Kochaniewicz
Mentorja: Gregor Kovačič Bajt, Miha Poredoš
Režija: Ahmad Adeli

OLOOP - Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

Revealed hands / Razkrite roke

Režiser: Miha Možina
Produkcija: Zavod OLOOP

Hrvaško kulturno društvo Pomurje

Kratki Obzorniki

Avtor: Hrvatsko kulturno društvo u Mariboru (HKDM)
Režija: udeleženci delavnice
Mentorica: Nika Autor

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

Heklanje: 8 kratkih humornih filmov na temo kvačkanja

Avtorji filma: udeleženci usposabljanja videoprodukcije
Strokovna podpora: Tilyen Mucik, Amela Ahmetović, Admir Baltić

KulNit: dokumentarni film o migracijah v Velenju in projektnih aktivnostih

Avtorji filma: udeleženci usposabljanja videoprodukcije
Strokovna podpora: Amela Ahmetović, Matej Nahtigal

Društvo bosansko-hercegovaškega in slovenskega prijateljstva Ljiljan

Video oglas za delavnice stand up komedije v sklopu operacije Scena povezuje

Režija, snemanje in montaža: Marko Kumer Murč
Igrajo: Perica Jerković, Aleš Novak, Merisa Porić, Martin Ristov
Scenarij: Admir Baltić, Perica Jerković, Marko Kumer Murč
Producent: Admir Baltić
Asistentka produkcije in snemalka zvoka: Alma Hilić

Razvoj podjetniških idej invalidov

Festival Zvitorepec

Avtorji: Amor Valentan, Andreja Bertalanič, Polona Novak, Laura Zajmi, Simona Mate, Danica Berlak, Irena Nemeš – Ika
Mentorja: Hana Repše, Andrej Firm

Z Zvitorepcem tu in/ni tam

Avtorji: Mojmir Ferenc, Milan Franc, Petra Zmrzlikar, Grazia Ferlazzo, Polona Čuk, Ina Konrad, Petra Valenčak, Erni Blažič, Alja Drogenik, Suzi Korošec, Neva Toplak
Mentorji: Hana Repše, Andrej Firm, Tomas Sousa

Prijateljstvo

Besedilo: Ina Kondrad
Pikapolonica: Grazia Ferlazzo
Animacija: Andrej Firm, Mojmir Ferenc, Ina Kondrad, Petra Valenčak, Alja Drogenik
Montaža: Hana Repše
Mentorja: Hana Repše, Andrej Firm

Obzorje sreče

Avtorji: Ina Kondrad, Petra Valenčak, Alja Drogenik, Suzi Korošec
Kamera: Alja Drogenik, Ernest Blažič
Besedilo: Ina Kondrad
Mentorja: Hana Repše, Andrej Firm

Izdelki

Fotografija: Kristjan Jarni in Tjaša Bavcon; Aleksander Lilik (samo zgornja fotografija na tej strani)

OLOOP - Zavod za sodobno tekstilno umetnost in oblikovanje Ljubljana

Volnena blazina

Blazino je izdelala Suada Kaltak. Takole pravi: "Blazino sem kvačkala en teden, občasno sem delala tudi kaj drugega, saj sem se vmes naveličala. Najlepše je delati resice – vlečeš jih skozi zanke, da so vse enako dolge. Zelena me spominja na naravo, na njej si spočijem oči. Ta blazina me spominja na pokošen travnik, na katerem so pozabili odrezati šop trave. Ker smo imeli doma ovce, me spominja na dom in otroštvo. Vedno sem v naročju prenašala novorojene jagenjčke in jih nosila kazat mami. V mladosti sem volno prala in česala, mama jo je sukala, pletli pa smo vsi. Delala sem tudi "čilime" (slovensko: preproge, tapiserije). Blazina dom zmehta, človeka pa podpre, objame, greje ... Vse je videti bolj domače, vablivo, udobno ... V vsako blazino dam delček sebe – kadar sem slabe volje, bolj zategujem nitke in moram kdaj tudi kaj podreti, a ko se delu posvetim, pride tudi sprostitiv. Kot psihoterapija – namesto tablete."

Hrvaško kulturno umetniško društvo Komušina Škofja Loka

Poslikani steklenici

Steklenici je poslikala Mirjana Ereiz, članica HKUD Komušina, na usposabljanju z naslovom Izložbe in razstave ročnih del pripadnikov manjšinskih društev, ki je bila izvedena 10. 6. 2017. Gre za unikatna, ročno poslikana izdelka, ki simbolizirata folklorni plesni par pripadnikov skupnosti Hrvatov iz Bosne in Hercegovine, iz okolice Teslića.

Vezen prtiček

Unikatne vezene prtičke s tradicionalnimi vzorci je izdelala Kata Paurević, pripadnica hrvaške manjšinske skupnosti v Sloveniji.

Ogrlica

Unikatni nakit, vezen iz tanke aluminijaste žice v kombinaciji z lesenimi in steklenimi perlami, je izdelala Maja Milas, pripadnica hrvaške manjšinske skupnosti v Sloveniji.

Razvoj podjetniških idej invalidov

Namizna lutka Zelenko (zelena ptica)

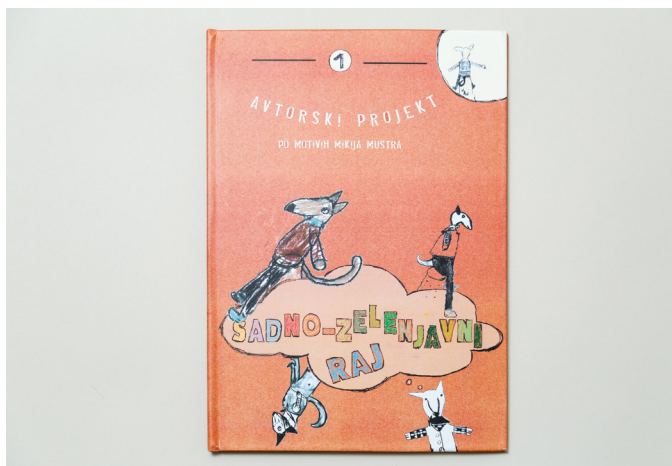
Lutka avtorice Sonje Skrt je nastala v drugem sklopu delavnic v Mariboru, kjer so se udeleženci s statusom invalida učili izdelovati različne tipe lutk. Gre za namizno lutko iz pene, prešite z blagom in dodatki krzna. Lutka je nastala po izvorni avtorski zamisli, po izraznosti pa nekoliko spominja na like iz Muppet Showa oz. priljubljene otroške serije Sezamova ulica. Pri poskusih animacije so se vsi uporabniki izjemno zabavali, uporabili pa smo jo tudi pri snemanju animiranega filma »Zvitorepec tu in/ni tam«.

Palične lutke

Palične lutke predstavljajo glavne like Mustrovih stripov: Zvitorepca, Lakotnika, Trdonje in Jože Gulikože. Sešite so iz različnih tekstilnih materialov in polnjene z vatastim polnilom. Lahko so lepi in izvorni spominki, ki hkrati pomenijo del slovenske kulturne dediščine, obenem pa so lahko igrače, primerne za izvedbo improviziranih lutkovnih predstav.

Slikanica »Sadno-zelenjavni raj«

Slikanica »Sadno-zelenjavni raj« je literarna adaptacija izvirnega dramskega besedila istoimenske lutkovne predstave. Odlikuje jo izvirna kombinacija fotografij, risb, odlomkov pisem ter besedila, ki ustvari svojstven estetski pa tudi bralni užitek, saj posebna in nenavadna mešanica elementov sama od sebe vzbuja radovednost in željo po odkrivanju. Vsebina ima (lahko) tudi pedagoški pridih, saj mlade bralce ozavešča o zdravem načinu življenja.

ROMANO PEJTAUŠAGO - Romsko društvo Kamenci, so.p.

Komplet bele keramike z logotipom Kamenci z okusom

Komplet sestavljajo plitvi, globoki in desertni krožnik ter skodelica za kavo. Izdelali so ga udeleženci usposabljanj iz keramike. Uporabljen bo za serviranje inovativnih jedi in napitkov tudi večjim skupinam obiskovalcev romskega naselja Kamenci.

Komplet rustikalne keramike z logotipom Kamenci z okusom

Komplet sestavljajo skodele za tradicionalne romske jedi na žlico. Uporabljen bo za serviranje jedi skupinam obiskovalcev romskega naselja Kamenci.

ZSR – zavod za socialni razvoj Murska Sobota, so.p.

Punčka Ana

Ana je bila prvi otrok, ki se je rodil v romskem naselju Pušča. Rodila se je leta 1911. Z izdelavo punčke Ane smo v sklopu projekta želeli obuditi spomin na začetek naseljevanja Romov na Pušči, hkrati pa ohraniti bogato kulturno dediščino v omenjenem romskem naselju, ki postaja turistično atraktivna točka. Zaradi vseh teh pomembnih dejavnikov smo umestili punčko Ano kot turistični produkt v ponudbo romskega naselja Pušča. Ano so šivale romske ženske iz Pušče pod strokovnim mentorstvom lutkarice Mateje Šušteršič. Šivale so jo ročno, delo je potekalo skupinsko; ene so izrezovale posamezne dele, druge so jih šivale in polnile s polnilom, tretje zopet sestavljale in jih sešile v celoto. Izgled in življenje so punčki romske ženske vlile z izdelovanjem podrobnosti, predvsem majhnih detajlov na obrazu, ter obleke, ki so punčko naredile edinstveno in unikatno. Punčka je izdelana v celoti iz flisa, ki ji doda še posebno mehko in nežnost. Tako se je izpod pridnih in ustvarjalnih rok romskih žensk Ana ponovno rodila.

Namizni tekač

Namizni tekač je izdelan v tehniki šivanja krpank (angleško: patchwork), kjer se posamezne enote različnih vzorcev sestavljajo v celoto. Namizni tekač predstavlja tradicijo s pridihom sodobnosti, v katerega je vkomponirana značilnost Pomurja. Pojem tradicije predstavlja ročno tkano blago na več kot sto let starih statvah, sodobnost pa tehnika šivanja krpank, ki postaja vedno bolj priljubljena. Sončnica predstavlja Pomurje. Šivanje tekača je produkt skupinskega dela, saj je sestavljen iz treh enot, posamezno enoto pa sta izdelovali po dve udeleženci. Delavnice so potekale v Lendavi pod strokovnim mentorstvom Tanje Cipot.

Torbica

Modna torbica ali nakupovalna vreča je ustvarjena in izdelana v tehniki šivanja krpank. Posamezne enote so sestavljene iz različnih vzorčastih trakov, sešite ter razrezane in ponovno sestavljene v vzorec. Želimo delovati okolju prijazno in uporabljati izdelke, ki so večkratno uporabni, hkrati modni in unikatni, ki izžarevajo kreativnost in ustvarjalnost posameznika. Torbica je izdelana iz konopljinega blaga, ki je ročno tkano na več kot sto let starih statvah. Torbico je izdelala Anita Szunyog, pripadnica madžarske narodne skupnosti, ki je obiskovala delavnice šivanja krpank v Lendavi pod mentorstvom Tanje Cipot.

Bošnjaško mladinsko kulturno društvo BMKD

Ogrlica

Ogrlica je narejena iz šivane (»kerane«) čipke in perlic.

Klekljan namizni prt

Prt, narejen s posebno tehniko izdelave čipke – »banjalučko keranje«. Pri tej tehniki gre za kombinacijo vezene tkanine in klekljanega dela s tako imenovano nitjo »sedemdesetko«. Prt je sestavljen iz petih delov, na katerih je delalo 6 žensk, ki so svoje delo na koncu sestavile v celoto – namizni prt.

Pas na obleki

Obleka s pasom, narejena iz recikliranega starega materiala, ki se je uporabljal v tradicionalni bosansko-hercegovski noši z vezanim pasom in obrobari.

Vsaka delavnica je lepa zgodba zase, najlepša zgodba pa so naša druženja.

Sanita Kaltak

Jede Werkstatt ist eine schöne Geschichte für sich selbst, aber die schönsten Geschichten sind unsere Zusammenkünfte.

Ogni workshop è una bella storia a sé, però la migliore storia per noi sono i nostri incontri.

Çdo trajnim është një storie e bukur në vete, historia më e bukur është shoqërimi jonë.

Секоја работилница е прекрасна приказна за себе, но најубавата приказна се нашите дружења.

Saki buti hi šukar paramisi mesti peste, lek šukareder hi pa amaro pejtaušaugo.

Each workshop is a beautiful story for itself, and the most beautiful story is a moment of our joint gatherings.

Mindegyik műhelymunka egy gyönyörű történet önmagában, de ami a legfontosabb az a társalgásunk.

Svaka radionica je posebna priča a najlepša priča je naše međusobno druženje.

Свака радионица је посебна прича а најлепша прича је наше међусобно дружење.

هر کارگاه آموزشی داستان زیبایی خودش را دارد و قشنگترین داستان لحظه ایست که دور هم ایستاده ایم.
كل ورشة عمل هي قصة جميلة ، و القصة الأجمل هي لحظة اجتماعنا مع بعض.